

IZRAELITA

TANÜGYI ÉRTESÍTŐ.

Felelős szerkesztő SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Megjelen havonkint egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület”. — Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Ózer Zsigmond egyleti pénztárhoz Klauzál-utca 4. szám küldendők. — Szerkesztői iroda: Sip-utca 12. sz.

A közgyűlés után.

A f. é. augusztus 21. és 22. emlékezetes napok maradnak egyesületünk évkönyveiben örök időkre. Egyesületünk fennállása óta először történt, hogy ily tömegesen jelentek meg tagjai a közgyűlésen; konstatáljuk, hogy az ötödik (utolsó) ülésben még több tag volt jelen, mint az azelőtti években a megnyitó ülésben. A hazai zsidó tanítóság evvel nagyon érthetően azt nyilatkoztatta ki, hogy igenis akarjuk az egyesületet, kívánjuk, hogy erősödjék, megakarnak tenni mindent, hogy ez az országos szövetkezet erős várunk legyen.

Egyik positiv főeredménye gyülekezetünknek az, hogy olvasókönyveinket egy oly férfiú bírálgatta, ki leghivatottabb erre és tette ezt oly szellemesen, annyi szónoki tehetséggel és szakavatottsággal, hogy az egész közönséget elragadtatta. Sem ő, sem mi nem tehetünk róla, ha érdekelt felek szóvivői Hoffmann Mór ur éles kritikáját egyes olvasmányok felett, olvasókönyveink ellen kizsákmányolták és Hoffmann ur előadását úgy tüntették fel sebtében a reporterek, mintha Hoffmann pálczát tört volna olvasókönyveink fölött, a mely eljárás ellen maga Hoffmann ur az ülés második napján ünnepélyesen tiltakozott is.

Hogy Hoffmann esküdt ellensége a Herbart-Ziller iskolának és hogy gyűlöletének oly éles kifejezést adott éppen a mi közgyűlésünkben, ezt annál inkább kell sajnálnunk, miután e gyűlésben dr. Kármán Mór hírneves tudós is részt vett, kinek tisztelete és ragaszkodása e német nagy tudósok iskolája iránt éppen oly erős és rendíthetetlen mint Hoffmann úr antagonismusa és ez egy kinos jelenetre adott alkalmat, mely elmaradhatott volna.

A nyugdíjtörvény fölötti vita méltóságosan folyt és Bányai előadása becsületére vált volna akármely nagy tanítói testület gyűlésének.

A többi előadók tételait a közgyűlés igen bölcsen a központi választmányhoz utasította, hogy azokat tanulmányozza és jobban előkészítse.

„Emlékezetes napoknak” mondtam közgyűlésünket. Ezt avval igazolom a mit a központ a lefolyt tárgyalásokból, a tömeges részvételből és a gyülesezők értelmiségéből a maga számára levonhatott.

A magam részéről bevallom, hogy a közgyűlés menete és lefolyása azon mnggyőződésre juttatott, hogy lehetetlen továbbra is, hogy a központ csak minden három évben egyszer számoljon a nyilvánosság előtt. Ha jövőre is amellet maradnánk, hogy ünnepélyes nagygyűlés csak minden három évben egyszer legyen, minden esetre gondoskodni kellene,

hogy a vidéki választmányi tagok minden évben legalább egyszer hivasanak meg tanácskozásra, hogy a fontosabb határozatok hozatalában részt vegyenek, hogy az ügykezelést ellenőrizzék. A vidéki választmányi tagok megválasztását, jövőre kizárólagosan a körökre kellene bízni. Ezek otthon közgyűléseikben ejtsék meg a választást. Magától értetődik, hogy a körelnökök mindenesetre választmányi tagok. A körökkel a központnak sűrű érintkezésbe kell lépnie. Népiskolai könyvkiadás pedig a jövőben a körelnökök meghallgatása nélkül ne történjék. Az egyesületi lap körül is szükséges, hogy reformok lépjenek életbe. Eddig a lap körül az egyesület nem tett egyebet, mint azt, hogy a sajtóköltségeket fedezte.

Szellemi munkákat lapunk csak koldult és nagyon gyakran bevált a közmondás: olcsó húsnak híg a leve. Kell, hogy a lap szellemi munkákat díjazhasson és hogy havonként kétszer jelenjen meg.

A segélyezések körül felfogásom szerint gyökeres változások egyelőre nem szükségesek. A ki jövedelmünket, vagyoni állapotunkat egybeveti az évi segélyezések összegével látni fogja, hogy az arány nagyon is helyes és ez így a mostani alapszabályaink keretén belül a jövőben is lesz. Az egyesület munkaköre oly mérveket ölt a vidéki körök életbelépése óta és még ölteni fog, hogy a központi ügykezelés is beható reformokra szorul. Eddig az egész teher az elnökre és titkárra sulyosodott. Ezek referáltak mindenről. Kell azonban, hogy a fontosabb ügyek előtanácskozmányban tökéletesen elkészülve kerüljenek a központi választmány elé. Erre szükséges, hogy a központi választmány állandó bizottságokba osztassék be. A jótékonyági bizottság terjeszse elé a beérkezett folyamodványok fölötti véleményét. A könyvkiadóbizottság terjeszse elé a kiadványok körüli teendőket. A vidéki körök működése fölött szinte egy bizottság referáljon és tegye meg a kellő indítványokat. Még több bizottságra van szükség, de nem szándékom részletekbe bocsátkozni, a szükségességet csak jelezni akartam. Ilyen munkabeosztáshoz még szükséges, hogy a választmányi tagok a központban fölszaporíttassanak, hogy minden bizottságban annyi tag legyen, hogy akkor is határozatképesek legyenek, ha egynehány tag elmarad, mi a tanítók elfoglaltsága mellett megszokott történni.

Szükséges továbbá, hogy az árvaházi ügy el ne ejtessék. Gyűjtünk mint a méhek, hátha majd akad nagyjaink közül egy vagy kettő, kik nagyobb alapítvánnyal e szent ügyünket előre viszik. Egyelőre czélszerű intézkedés volna, ha minden nagyobb adományból egy bizonyos százalékot az árvaalaphoz csatolnánk. Megkezdhetnök boldogult Wolfner Gyula ezer forintos adományával.

Mind ebből az következik, hogy az alapszabályokat gyökeresen át kell változtatni. Ehhez a központban minél előbb kell fogni, hogy kellő időben a körök tanácskozása alá bocsássa, hogy azután a közgyűlés elé egy minden oldalról megvitatott alapszabályi javaslatot terjeszthessen.

Körülbelül ezek azon főteendők, melyeknek az ujonnan megválasztott központi választmány az új ciklus kezdetén magát szentelnie kell. Az ország zsidó tanítói a lefolyt közgyűlés alkalmából kitüntették, hogy az egyesület az ő féltett gyermekük, csoportosulnak körülötte, érdeke az ő érdekük; most rajtunk a sor a közbizalomnak megfelelni és erre —
Szántó.

A közgyűlés.

A közgyűlés 2. napján megjelent közlönyünk az idő rövidsége miatt sok tekintetben hézagosan hozta az első napon folyt tárgyaláso-

kat. Sok körülményre nézve szükségesnek találjuk a pótlásokat. E helyreigazítások sorrendje a tárgyalások sorrendjét követi.

1. Az olvasókönyvek kérdésénél folyt tárgyalást Bárd Rezső kar-társunk tárgyilagosan ecseteli a „Magyar Zsidó Szemlében,“ a miért jelentéséből az erre vonatkozó részt szószerint a következőkben közöljük:

A „legközelebbi tárgy az egyesület kiadásában megjelent, R a d ó Vilmos által szerkesztett olvasókönyvekről szóló előadás volt. Előadó H o f f m a n n Mór, nagykanizsai tanár, nagy gonddal kidolgozott előadása bevezetésében az olvasókönyvek céljáról és azok szerkesztése módjáról szól és arra a következtetésre jut, hogy az egyesület által kiadott olvasókönyvek paedagogiaailag a legjobbak és legnemzetiebbek, melyeket a magyar irodalom e téren bir. Alapul véve azt, mintha ezen olvasókönyvek a Herbart-Ziller-féle paedagogiai elvek megvalósítása volnának, az olvasókönyv hibáit ezen paedagogiai irány szerinte ismert kinövéseinek tulajdonítja. A concentratio elve tulhajtásának tulajdonítja, hogy ez olvasókönyvekben az érzületi anyag általában annyira tulnyomó, és hogy a művelődés-történeti anyag annyiszor ismétlődik. Fel-tétlenül jónak tartja az V. és VI. osztály olvasókönyvét, valamint a többi kötetek versgyűjteményét, de kifogásokat emel a II., III., és IV. osztály részére irt köteteknél a bibliai olvasmányok bőbeszédűsége, a hún mondakör felhasználása, a népmesék eredeti alakban való megtartása és a természetrajzi anyag hiányossága ellen. De leginkább eme könyvek stylusát támadja meg, példákat hozva fel állításának bizonyítására, mintha egyes olvasmányok szavaik, szókötésük és mondatszerkezetük miatt azon gyermekek felfogási képességének meg nem felelnének, a kiknek szánva vannak s ez által a fokozatosság elvével össze nem egyeztethetők. Határozati javaslatot nyujt be, hogy egy kiküldendő bizottság a nevezett olvasmányokat ezen irányban módosítsa, illetve másokkal pótolja. Előadónak nagy olvasottságot és szakképzettséget bizonyító munkájáért a gyűlés elismeréssel adózik.

Utána dr. K á r m á n Mór egyetemi tanár hosszabb, feszült figyelemmel végighallgatott, az elismert hirnevű tudósra valló beszédben szólt a tárgyhoz. Kiindul abból, hogy közgyűlés elé az olvasókönyvek irányát tárgyaló fejtegetések valók volnának, nem pedig a részleteket nagyon is szélesen felőlelő birálati észrevételek. Ő maga fontosnak tartja kiemelni, hogy az előtteszóló az olvasókönyvek irányát, alapját nem támadta meg, és örömmel fogadná, ha a közgyűlés egyhangulag kimondaná, hogy azokat helyesli. Tény ugyanis, hogy ezek az olvasókönyvek kettős alapon állva a felekezeti és a nemzeti hagyományt törekszenek érvényesíteni az ifjuság oktatásában, és történetileg érdeme az izr. tanítóegyesületnek, hogy olvasókönyvei első izben alkalmazták rendszeresen és tervszerűen a magyar népirodalom termékeit és a nemzeti mon-dákat hazai népiskolák olvasókönyvei szerkesztésében. Ezt szerette volna első sorban, ha a bíráló méltatta és a közgyűlést határozathozatalra indította volna. Másodsorban az a kérdés volna megvitatandó, miként kellene ez olvasókönyveket az iskola körében használni és mi módon segíthetné elő a tantóegyesület azok általános elterjedését felekezetünk körében. Methodikus tekintelből különösen két pontra utal. Azt hiszi, hogy az egyes olvasmányokhoz a megértést elősegítő, összefoglaló kérdések volnának csatolandók. Ezek nem tennék a tanító magyarázatát fölöslegessé. Nem minden olvasmányt tárgyalunk az iskolában, nincs is mindenkor minden tanítványunk jelen, figyelmök se mindig egyenlően éber, miért ne segítenők tehát maga az olvasókönyv szerkesztése által a házi foglalkozást, hogy legalább a szülő pótolhassa a fo-

gyatkozást. Aztán szükséges volna az olvasmányok nyelvkincsét tüzetesen, a fokozatosságra való tekintettel egybeállítani, a kellő értelmezéssel ellátni, hogy ekként igazán a nyelvismeret bővítésére szolgálhassanak. Csakis ilyen módon fog kitűnni az is, vajjon tényleg az olvasmányok nyelvezete meghaladja-e a tanuló-ifjúság felfogását. Mindaddig, míg ezt a munkát komolyan oly egyén, ki a magyar nyelvet tudományosan is átvizsgálta, el nem végzi, mindazokat az ellenvetéseket, melyeket egyes olvasmányok nyelvezete ellen emeltek, csak szubjektív ítéleteknek tekintheti, melyek ellenébe az olvasókönyv szerzője a maga szubjektív véleményére hivatkozhatik. Végre bővebben szól az egyes népmesék ellen emelt vádakról. Tagadhatatlanul minden tanításnak végső célja az erkölcsiség ápolása és az olvasmányokat erkölcsi szempontból is bírálat alá kell venni. Csakhogy ne feledkezzünk meg az erkölcsiség alapfeltételéről, hogy emberismeret, tudatos erkölcsi munkásság a magunk lelkének ismerete nélkül nem gondolható. Hiába állítanánk a gyermek elé erkölcsi mintákat, ha egyuttal nem gondoskodunk arról, hogy a lélek különböző mozgalmairól, indulatokról és vágyakról is tudomást szerezzén, melyeket erkölcsi törekvésben leküzdenie, átalakítania kell; akkor nem fogja tudni, miként használja fel az erkölcsi ideális tanokat, miként alkalmazza azokat a közönséges élet bonyodalmai közt. A bírálonak azokban a megjegyzésekben, melyekkel egyes magyar népmeséket kísért, hogy erkölcstelenségök miatt az olvasókönyvekből azokat kizárja, tudvalevőleg egy igen híres előzője van (Rousseau), a ki hasonló módon bánt el egy nagyon ismeretes aesopusi mesével (A róka és a holló), mely azonban mindamellett benn van majdnem minden olvasókönyvben. Szóló aztán kimutatja az egyik megtámadott népmesén, mennyi pszichológiai okulás, erkölcsileg is értékesíthető tanulság meríthető belőle. Avval a reménnyel végzi beszédét, hogy az előadót is talán sikerült meggyőznie e megjegyzések helyességéről és örülne, ha a közgyűlés egyértelműen az olvasókönyvek iránya mellett nyilatkoznék.

Hozzászolt aztán Lederer Ábrahám, ki mind Hoffmann mind dr. Kármán előadása szépségeit méltatta és indítványozta, hogy a szakbizottságba a könyvek szerzőjén kívül fentnevezettek is beválasszassanak. Hoffmann előadónak csak annyit jegyzett meg, hogy téved abban, ha a természetrajzi olvasmányok szaporításával a természetrajzi oktatásnak nagy szolgálatot vél tenni. E tantárgy tanítására a legjobb eszköz a kirándulások. A kérdéshez ezután még többen szóltak.

Az ezek után elmondott zárszóban előadó bizonyos idegességgel és izgatottsággal, de egyszersmind szónoki ügyességgel replikált dr. Kármán megjegyzéseire; csakhamar hevében eltérvén a tárgytól, izgató módon a Herbart-Ziller rendszert és magát Zillert támadta meg oly argumentumokkal és vádakkal, melyeket aligha a honi paedagogiai irodalom nyújtott neki. Beszéde alatt a jelenlevőknek higgadtsága eltűnt, és így nem csoda, hogy midőn dr. Kármán személyes kérdésben emelt szót az izgatottság mindinkább növekedett. Dr. Kármán tagadhatatlanul szintén heves módon, de egyszersmind jogosságának és a helyes fölfogás teljes önérzetével tiltakozott az ellen, hogy oly küzdelmet idézzenek elő, mely nemcsak, hogy nem szükséges, de a mi viszonyainknál fogva határozottan káros is; hiszen szóló, ki értelmi szerzője a megbírált olvasókönyveknek, sohasem mondta, hogy ezek Herbart-Ziller elveit valósítják meg. Nem engedhetem meg, már a történeti igazság érdekében is, — mondá beszéde folyamán — hogy ezen könyveknek hibái oly embereknek, mint Herbart és Ziller tudassanak be, kiknek semmi közük sincs hozzájuk. Ziller érdemeit méltányolva többek között azt is megjegyzi

hogyan szólnak ez irányról és vannak olyanok is, kik nem volnának érdeme-
sek, hogy Ziller saruit megkössék, kiknek fogalmuk sincs arról az akribiáról,
melylyel Ziller paedagogiai kérdéseket tárgyalni szokott. E szavakra,
mintha a hallgatóság egészen elvesztette volna minden nyugalmát, per-
czekig tartó „eláll“ és „halljuk“ kiáltás támadt, melyeket csak az elnök
erélyes közbeszólása csendesített le. Kármán aztán folytatva tiltakozását,
nem engedem — ugymond, — hogy oly küzdelmeket, melyek német
földön keletkeztek és az ottani viszonyokban gyökeredznek, nálunk be-
hurczoljanak, és hogy oly vádakkal és támadásokkal, melyeket ott
használnak, hazai irányok és törekvések gyanusittassanak.

Sajnos dolog, hogy az előbb említett incidens és különösen a
hallgatók izgatottsága alkalmat adott a napilapoknak e jelenetnek hamis
és a valóval meg nem egyező leírására és meg nem történt nyilatko-
zatok idézésére, mintha csak egy titkos, érdekelt pártot szolgáltak volna.
A napilapok csakis azon zavaros forrásokat okozhatják, ha tudósításaik
egyáltalában nem voltak hűek és hogy mind Dr. Kármánt írásbeli
rectificálásra, mind Hoffmann szavainak nyilvános ülésen való szóbeli
helyreigazításra kényszerítették; másrésről az ügynök is ártottak, mivel
célzatossággal az olvasókönyveknek csak árnyoldalait emelték ki, meg
sem említve jó oldalait. A közgyűlés aztán elfogadta Hoffmann előadó
javaslatát, Lederer indítványát Schön Bernát által beterjesztett ama
toldással, hogy a szakbizottságba néptanítók is választassanak be. Elnök
azután az idő előrehaladottsága miatt, nem pedig — amint egyik napi-
lap írta — Dr. Kármán beszéde miatt, az ülés folytatását d. u. 3 órára
tűzte ki.

Lederer Ábrahám tanár az olvasókönyvek kérdésének tárgya-
lásánál tett indítványa még azt is tartalmazta, hogy az olvasókönyvekhez
egy vezérkönyv készíttessék, mely utasításokat tartalmazzon az olvas-
mányok módszeres tárgyalására.

Baum Fülöp, a ki Schön Bernát után szólal fel, azt kívánja,
hogy ne bizottság, hanem a közgyűlés határozzon, még pedig úgy, hogy
elfogadja Hoffmann javaslatait (Helyeslés). Azután.

Erdélyi Lipót (Nyitra) utal reá, hogy a vidéki körök is meg-
vitathatják a kérdést és tapasztalataikat közölhetik az esetleg kiküldendő
bizottsággal. Idején valónak tartja, hogy valahára állandósítsák az olvasó-
könyvet, hogy ne jelenjék meg minden évben megváltozott új kiadás, mert így
egy és ugyanazon osztályba többféle kiadásu és tökéletesen meg nem
egyező könyv kerül, a mi a tanítást fölötte nehezíti. Ezután következett
Hoffmann zárszava, a mint azt a 10. számban valamint főt jeleztük.

2. A hitoktatás körül folyt tárgyalásról Bárd ur a következők-
ben referál a Magyar Zsidó Szemlének:

„A délutáni ülésben nem kevésbé kötötte te a figyelmet Klein
Salamon előadása a hit és bibliai oktatásról a felekezeti és közös isko-
lában. Beterjeszt egy, az eddigi tapasztalatok és munkák alapján kidol-
gozott, részletes tantervet. Indokolásában történeti visszapillantás után a
régie chéderekre, a későbbi tanhatósági rendeletekre, a congressus által
előírt, el nem érhető minimális tantervre, élénken ecseteli a jelenlegi
rendezetlen viszonyokat és fájó szívvél panaszodik, mennyire van ki
szolgáltatva felekezetünk ezen szent ügye minden egyes iskola, minden
egyes iskolahatóság, sőt néha avatlan kontárok önkényének. Nem tartja
tantervét tökéletesnek, de kéri azt itt megvitatni, aztán a központ és a
vidéki körök által tárgyalni és minden egyes rabbi iskolaszék és tan-
testület megjegyzéseit felhasználva, egy egységes, mindenkire kötelező
tantervet szerkeszteni. Nagy érdekű fejtegetései a gondolkodó paedago-

gusra és az iskola padjai közt megöszült tanítóra vallanak. Kimutatja a gyakorlati eszközök (közös istentisztelet, prédikáció, együtténekelés, fordított imakönyv) hasznát, de egyszersmind az elméleti tantárgyak (bibliai történet, szent szöveg fordítása, héber nyelvtan, vallástörvények) anyagának módszeres elosztását az osztályokra is fejtegeti. Magvasan bizonyítja, hogy bár nem a nyelv megtanulásáért, de a tantárgyak célja eléréseért és a felekezet érdekében okvetlenül szükséges leginkább az öt könyvet fordítani. A nagyérdemű előadónak kivétel nélkül elismeréssel adóznak a hozzászólók és csak némi részletek ellen vannak kifogásaik.

Deutch Samu váddal illeti a rabbikat, a kiknek tulajdonítja, hogy a mint eddig nem jött létre egységes tanterv, úgy most is szerinte kudarcot fogunk vallani. A rabbi legtöbbször — úgy mond — sajnos nem foglalkoznak paedagógiával és mégis maguknak tartják fenn a döntő szavat, sőt a tantestületek nélkül határoznak. Különben előadónak köszönetet mond az előadása által nyújtott élvezetért.

Stern Ábrahám tanár ajánlja, hogy a tárgyalt kérdés megvitatása előtt tisztába kellene jönni a héber tantárgyak módszerével és avval, hogyan volnának ezek összekapcsolandók a többi tantárgyakkal.

Az előadó javaslatát a Lévai Izor által benyújtott, a bácsbodrogmegyei fiók-kör által készített, e tárgyban hozott határozattal és a többi indítványokkal együtt dr. Zsengeri ajánlatára a központi választmányhoz utasították.

Ennél a kérdésnél pótlándónak tartjuk még azt, hogy Lévai Izor kartársunk a következő határozati javaslatot nyújtott be, mely úgy mint a többi erre vonatkozó indítvány a közp. választmányhoz utasított további eljárás végett. E határozati javaslat a következő:

1. A vallásosság hanyatlásának főokai a mai társadalmi viszonyokban, főleg a családban uralkodó vallástalanságban és a szülőknek gyermekeik vallásos nevelése iránti közönyében lelhetők.

2. Miután az iskolai hitoktatásnak jelenleg mindama teendőket kell elvégeznie, a melyekkel a vallásos érzületet ébresztheti és sok tekintetben a szülői házat helyettesíteni, szükséges, hogy azt az ezen célhoz vezető legmegfelelőbb paedagogiai eljárással arányos időben támogassuk, a mi legelőnyösebben a felekezeti iskolában végezhető, a miért is a zsidó iskolák szaporítását, ezek fejlesztését és gondos ápolását tartjuk szükségesnek.

3. Orsz. egyesületünk ezuttal is ragaszkodik a már egyizben hozott határozatához, miszerint a zsidó népiskolában a héber tantárgyak központját a biblia (thóra) képezze. Ezuttal kimondja, hogy a thóra (biblia) eredeti szövegének tanításánál a tanító mindazon módszertani szabályokat alkalmazza, a melyekkel a biblia tudását, elsajátítását növendékeivel kedveltebbé és sikeresebbé teheti.

4. A többi hitani tantárgyaknál, jelesen a bibliai történetek és a biblia utáni történetek tanításánál a tanító nem a minél több ismeretek szaporítására, hanem folyton arra törekedjék, hogy a növendékeknél a vallásos érzületet ébreszsze és a hit iránti vonzódást biztosítsa.

5. Országszerte bevezetendő az ifjusági isteni tisztelet üdvös intézménye, a melyen a fiuk és leányok egyaránt köteleztessenek szombat- és ünnepnaponként részt venni.

6. A mennyiben hitfelekezetünk egy egységes szervezetet kapna, a központi választmány arra fog törekedni, hogy egyesületünk részéről a fiókkörök közreműködésével kidolgozandó részletes hittani tanterv, mint az ország tanítóóságának közvéleményének kifolyása, a mérvadó körökben

figyelembe vétessék és hogy ebbeli előterjesztése a szervezetben érvényre jusson.

7. A mennyiben előfordulnak olyan esetek is még, hogy némely helyeken olyan rabbik végzik a hitoktatást, a kik a magyar nyelvet tökéletesen nem birják, a mely körülmény a mai iskolai viszonyoknál fogva ifjuságunk vallásoktatására fölötte károsnak mondható, kívánatos volna, hogy ilyen esetekben a hitoktatást az erre képesiteit néptanítók végezzék. A mennyiben pedig vannak olyan tanítók is, a kik a héber tantárgyakban a kellő jártassággal nem birnak, ezeknek vagy az orsz. izr. tanítóképzőnél vagy a rabbiszemminariumnál héber póttanfolyamok rendezése által a mód megadassék, hogy ebbeli hézagos ismereteiket pótolhassák.*) Egyuttal a vallásoktatást nem csekély mérvben előmozdítanak az által is, hogy lelkészeink, a kik az iskolai igazgatói címet viselik, személyesen hitoktatás körül is segédkezet nyujtanának.

8. Az egyesület odahasson, hogy a biblia és a többi hittani tantárgyak oktatásához szükséges módszertant egy erre hivatott szakférfiu által megírassa, kiadványait pedig anyagi erejéhez képest azon irányban, a melyben eddigelé is haladt, a vallásoktatás érdekében bővitse ki.

9. Az eddigelé a hitoktatás céljaira készült extractumok, csonkított imakönyvek és egyéb szent vallásunk csorbításával készült kézikönyvek, a melyek az ifjúsággal sem a zsidó irodalom termékeit hűségesen meg nem ismertetik, sem pedig az igazi vallásosságot nem mozdítják elő, a hitoktatás céljaira ne használtassanak fel.

Geiger Miksa, esztergomi tanító pedig indítványozza: Bizassék meg a közp. választmány avval, hogy a bibliához egy commentart adjon ki, egy hittanra pályázatot hirdessen és az imakönyvet magyarra forditassa.

Kellner Fülöp: A központ olyformán szerkesztesse a bibliát, hogy a héber szó átellenében vagy fölötte legyen a fordítás. Ez a gyermek kezébe. A tanító számára a bibliához vezérkönyvet készíttessen.

A közgyűlés második napja.

Első tárgynak a magyar nyelvtanítás kérdése került volna napirendre, de a napirend előtt Bányai Jakab n.-becskereki tanító 20 tagtárs aláírásával ellátott kérvényt nyujtott be elnöklő Csajági Béla alelnöknél:

„Alulirottak az idő rövidsége és a még letárgyalandó tárgyak sokaságára való tekintetből kérjük és ohajtjuk, hogy a magyar nyelvtani kérdés a napirendről levétessék és oly intézkedés tétessék, hogy a dél-előtt folyamán az összes tárgyak letárgyaltassanak és a választás is megejtessék, mivel a vidéki tagok legnagyobb része a délutáni órákban okvetlenül elutazni kénytelen.“

Azalatt, hogy Morgenstern Jakab mint jegyző ezt az indítványt felolvasta, dr. Málnai Mihály előadó bejelentette az elnöklőnél, hogy nem hajlandó az előadást megtartani, a miért az indítvány fölötti tanácskozás tárgytalanná vált és így a nyelvtani kérdés kiesett a napirendről. Miután a közgyűlés a visszalépő előadónak köszönetet szavazott és dolgozatának az „Értesítőbe“ való közlését elrendelte, Szántó ismét elfoglalta az elnöki széket és következett a napirend második tárgya:

A nyugdíjtörvény revíziója. Előadó Bányai Jakab nagy

*) A hitközségek csak olyan tanítónöket alkalmazzanak, kik a héber és hittani tantárgyakban kellő jártassággal birnak, mit esetleg próbaelőadás, vagy vizsga útján mutassanak ki. Az állami vagy más felekezeti képezde fitanítóinál ugyanazon eljárás követendő. Ezek is valamint az előbbieik pótlólag sajátítsák el a héber tantárgyakat, ha zsidó iskolákban működni akarnak.

figyelemmel hallgatott magvas beszédet tartott, melyet térszüke miatt csak a jövő számban közölhetünk.

Értekezését a közgyűlés zajos éljenzéssel fogadta. Elnök utalva arra, hogy a tárgy már nem új, az ország összes tanítóegyletek előtt letárgyaltatott, előadó tételeit en bloc elfogadásra ajánlja. Csukási Fülöp azt kívánja, hogy azokat a tanítókat is, kik csupán hitoktatással foglalkoznak, bár okleveles tanítók, tekintetbe véteessenek, de nemcsak a zsidó, hanem bármely felekezettelieket. A közgyűlés Bányai tételeit elfogadja és Csukási pótindítványát a közp. választmányhoz utasítja tanulmányozás végett.

Elnök bejelenti, hogy Hoffmann Mór tanár nyilatkozatot kíván tenni. (Halljuk!)

Hoffmann Mór: A mai hírlapokban a tegnapi közgyűlésről szóló tudósításban az egyesületi olvasókönyvek felett mondott bírálatomról hamis értesítések csusztak be. Én nem mondtam, hogy a könyveket elvetem, nem mondtam, hogy hiányos a rendszer, én csak a módosításokra vonatkozó javaslatot tettem, ezekre céloztam szerény javaslatomban. Hírlapírók azonban rendesen a módosítást felcserélik az átalakítással. A módosítás azonban nem változtatja meg az alakot, míg az átalakítás nem tartja meg az eredeti alakot. Nem mondtam, hogy az olvasókönyveket kidobjuk és teljesen átdolgozzuk, hanem azt mondtam, hogy küszöböljük ki azon olvasmányokat, melyek nem oda valók — mik különben csekély számmal vannak — javítsák a hibás stilizálást, hogy így módosítva, az olvasmányok megfelelőek legyenek. Ezt kívántam, teljes szárazsággal kijelentem.

Csukási F. személyes kérdésben szólalva fel, konstatálja, hogy bár a központi választmány őt bizta meg azzal, hogy a sajtó képviselőit esetleg informálja, a hírlapokban megjelent tudósítások nem tőle származnak, hanem a nyomatos lap tudósítójától. Különben is a ki nyomtatott tételek az „átdolgozás“ kifejezést tartalmazzák. mi körülbelül ugyanaz, mint az átalakítás.

Elnök: Az előadó jogában van, hogy szavait interpretálja, kéri a közgyűlést, engedje meg, hogy a nyilatkozat küldessék meg a lapoknak.

Megengedettett.

Következett Walder Jakab előadása a segély-ügyről, özvegyek és árvák jutalékáról.

Előadó magvas beszédben adja elő nézetét szóban levő tárgyban és az Értesítő folyó évi 9. számában közzétett tételeit ajánlja elfogadásra. E tárgyban a következő eszmecsere fejlődik.

Witt Manó váczy hitközségi elnök mint volt pártoló és utóbb tisztebeli tag kötelességének tartja, hogy felszólaljon.

Napirenden van a segélyügy. Segélyt csak akkor adhatni, ha van miből, ha van pénz. Egyletnek akkor van pénze, ha van sok tagja.

A tanítónak követnie kell a szent vallás szavait: „szeresd felebarátodat, mint tennmagadat“. Ki pedig felebarátját szereti, annak első sorban maga magát kell szeretnie; ki nem gondoskodik magáról, azt nem lehet vallásosnak tartani.

Indítványozza, hogy az egylet egy felhívást bocsásson ki valamennyi izr. hitközség előljáróságaihoz. Ebben adjon felvilágosítást az iránt, hogy az egylet nemcsak a tanítók, hanem a községek érdekében is működik; mert akkor, midőn a tanító érdekeit mozditja elő, az iskola érdekében is működik, az iskola pedig a községé; ha az özvegyet és árvákat segívezi, segít a községnek is.

Azért kérendő fel az előljáróság, hogy esetleg, ha egy tanítót al-

kalmaz, vagy felemeli fizetését, tegye kötelességévé, hogy tagjává legyen az egyesületnek. Meg van róla győződve, hogy egy tanító sem fogja az alkalmazást, vagy fizetésemelést visszautasítani csupán azért, hogy ne kelljen neki tagsági díjat fizetnie.

Magára az előadó javaslatára nem terjeszkedik ki bővebben, csak azt óhajtja, hogy az özvegyi díjknál a harmincz évi tagság vétessék fel maximumnak.

A javaslatot a választmányhoz kéri átadatni. (Éljenzés és taps.)

S z o n t á g h Jenő azt a kérdést veti fel, hogy a javaslat pénzügyi oldala megfelel-e az egyesület anyagi viszonyainak. Ezt tisztázni kell. Azért indítványozza, hogy a határozati javaslat tétessék át a központi választmányhoz tanulmányozás végett, mi az egylet anyagi viszonyaira vonatkozó adatok számbavételével történjék. A kérdés azután tétessék át a vidéki körökhöz s akkor sokkal könnyebben lehet véglegesen elintézni az ügyet.

(Itt egy vidéki tanító interpellálja az elnökséget egy állítólag 1884-ben reá nézve elkövetett mulasztás miatt, mire az elnökség okmányokkal kimutatta, hogy a felszólalás legalább is indokolatlan volt.)

Z s e n g e r i Samu dr. a következő indítványt teszi: Utasitassék az előadó határozati javaslata elaborátumaival a központi választmányhoz s ez adja ki véleményadás vegett a köröknek. Ezeknek, valamint a központ véleményének végleges tárgyalásra tüzzön ki a jövő év végén egy oly választmányi ülést, melyre a vidéki választmányi tagok, esetleg a körök képviselői meghivassanak.

D e u t s c h Samu (Szeged) arra utal, hogy az egyleti könyveknek nagyobb mérvű használata és behozatala az iskolákban oly jövedelmet teremtené, mely sokat lendítené a segélyügyön. Nem barátja annak, hogy a segély mérve a tagsági évekhez legyen arányban, hanem minden tag egyenlően részesüljön abban, mi közösen lett szerezeve.

Most elnök Szántó azt jelenti, hogy a kiküldött számvizsgáló-bizottság bevégezte munkáját és az eredményről szóló jelentést felolvastatja. A jelentés a következő:

Jelentés az 1889. évi augusztus hó 21-én a közgyűlés által kiküldött háromtagú számvizsgáló bizottságnak.

Alulirottak ezennel tisztelettel jelentjük, hogy kiküldetésünkben eljárván, az egyesületnek 1886. évi január 1-től 1888. november 1-ig terjedő számadásait tüzetesen és behatóan átvizsgáltuk, azokat helyeseknek és rendben levőknek találtuk, minek következtében véleményezzük, hogy számadó Ozer Zsigmond egyleti pénztáros urnak a szokásos óvás fenntartása mellett a felmentés megadassék.

Egyuttal felemlítjük, hogy a folyó 1889. év első felére vonatkozó számadásokat, melyek a dolog természeténél fogva lezárólva nincsenek, szintén tüzetesen átvizsgáltuk, de azért a főkönyvet alá nem irtuk, hanem az év végével megejtendő megvizsgálást a választmánynak tartottuk fön.

Budapesten, 1889. augusztushó 22-én.

A számvizsgáló bizottság:

Steinhardt Mark, elnök.

Szép Lipót.

Lévai Izor.

A számvizsgáló bizottság ezen jelentése a közgyűlés által tudomásul vétetett.

Visszatérve Walder előadó a segélyügyre vonatkozó tétéleire, szóra jelentkezik

Scheer Bernát (Baja) aki kijelenti, hogy a zsidó tanítószeg nem elégedhetik meg a morális hálával, hanem anyagira is tarthat számot. Felhívja a figyelmet az országos zsidó iskolaalapra, mely jelenleg sinecurákat és községeket támogat. Már 10—15 év előtt is szó volt róla, hogy ebből az alapból zsidótanítók nyugdíjaztatására évi 5000 frt fordítsassék, most is lehetne kérni, sőt követelni, hogy legalább évi 3000 frt jusson belőle az egyesületnek. Bizassék meg a központi választmány, hogy ez ügyben eljárjon. (Élénk helyeslés).

Csukási Fülöp az előadó javaslatát nem teheti egészben magáévá. Vidéken készült, és az egyesület számadásai és statisztikai adatai nem álltak az előadó rendelkezésére. A közgyűlés az egyes részletekre nézve nem határozhat ugysem és tegjobb lesz a javaslatot a választmányhoz utasítani.

A segélyezés ügye, úgy mint most nem állhat fenn, mert az egyesület kárára van. A köteleességeket és jogokat kellő arányba kell hozni; a javaslat körülírja az általános irányokat, és ezek tekintetbe veendőek. Ha szükségessé válnék az alapszabályok megváltoztatása, akkor hívassék be rendkívüli közgyűlés. (Élénk helyeslés.)

Baum Fülöp a maga és többek nevében a következő indítványt terjeszti be:

Tekintve, hogy a veszprémi kartársak az izr. tanítói árvaház alapjára közel 400 frtot már gyűjtöttek, mi legalább kezdetnek elég,

tekintve, hogy a kartársak nagyrésze jövőben is az alapot minden módon gyarapítani ohajtja,

tekintve, hogy egyesületünk az árvák érdekében ez ideig semmiféle áldozatot nem hozott —

ohajtjuk és indítványozzuk: Mondja ki a közgyűlés, miszerint az egyesület pénztárából évenként 200 frt árvák gyámolítására fordítsassék. Ha valamely évben árvák nem jelentkeznenek gyámolítás végett, akkor tartozik az egyesületi választmány a 200 frtot „árvaalap“ czimen az egyesületi tőkétől elkülönítve gyümölcsözőleg elhelyezni.

A közgyűlés az indítványt mellőzi, mert az egyesület nem vállalhat újabb terheket.

Szép Lipót azt ajánlja, hogy az árvaház eszméje ne ejtessék el teljesen.

Ezután a tisztujítás következett.

A szavazatszedő bizottságba bevasztatott Zsengeri Samu dr., Szontág Jenő, Szép Lipót, Scheer és Adler.

Lederer Á. indítványozz, hogy az eddigi tisztviselők egyhangulag újra megválasztassanak. (Lelkes éljenzés.) Mielőtt azonban ez mint határozat konstatáltatott volna, elnök a tanácskozás folytatását délutáni 3 órára halasztja.

*

Elnök délután megnyitván az ülést, Szontág Jenő előadja határozati javaslatát az egyesület belserveszetére és az Értesítő kibővítésére vonatkozólag.

Három szempont vezérelte a tétélek felállításánál.

Első sorban az, hogy a mióta az egyesület fennáll és a vidéki választmányi tagok intézménye létezik, e választmányi tagoknak nem volt működési körük. Ezt az intézményt azért a vidéki körökével kellene pótolni, melyek alakítása szoros köteleességévé tétessék a jelenleg megválasztott vidéki választmányi tagoknak.

A második szempont az, hogy a vidék az eddiginél sokkal nagyobb

mértékben vonassék be az egyesület adminisztrációjába és a vidéki körök megbízottjai évenként vegyenek részt egy választmányi ülésben.

A harmadik körülmény, melyet az alföldi fiókkörben történt megállapodásnál fogva előad, az, hogy az Értesítő lehetőleg havonként kétszer jelenjék meg, és munkatársai körébe lehetőleg minél több szakférfiu vonassék be. Közölje a választmányi gyűlések jegyzőkönyveit, bár a segélyért folyamodóknak neveit nem is kell közzétenni.

Ajánlja határozati javaslatának elfogadását. (Helyeslés.)

Baum Fülöp az egész ügyet a választmányhoz kéri utasítani.

Ózer (Bpest) azt óhajtja kimondatni, hogy az a választmányi gyűlés, melyben a vidéki kiküldöttek esetleg résztvennének, ne épen augusztusban tartassék.

Szontág: A javaslat csak azt mondja, hogy „lehetőleg“ augusztusban.

Barta Lajos (Losoncz): Épen a vidéki körök érdekében nem fogadja el a határozati javaslatot. — Javasolja, hogy minden vidéki kör elnöke hivatalból legyen tagja a választmánynak. — Ohajtandó volna, hogy a fiókkörök nyerjék meg a székhelyeket, és a területükön levő más hitközségeket az egyesület számára.

Weisz (Galgócz): Nem a hitközségeket kell megnyerni, hanem az iskolaszékeket.

Lederer Ábrahám indítványozza, hogy olvastassanak fel mindama községek nevei, melyek segélyezésükkel a tanítóiknak lehetővé tették, hogy a közgyűlésben résztvegyenek (Élénk helyeslés.)

Morgenstern Jakab titkár felolvassa az illető községek neveit. *)

A közgyűlés köszönetet szavazott e községeknek és elrendeli, hogy azok erről külön levélben értesitessenek.

Erdélyi Lipót rövid felszólalása után Baum Fülöp következőket indítványozza: Tekintve, hogy Szontágh úr határozati javaslata kiválóan a vidéki tagokat érdekli, ezen tagok pedig nagyrészen már elutazak, — indítványozom: fogadja el a tek. közgyűlés a határozati javaslat 6. pontját és bizza a belső szervezet módosítását a 6. pont értelmében egybehivandó választmányi ülésre. (Helyeslés.)

Az indítvány elfogadtatik.

Következik a tanügy irodalmi munkásságra való ösztönzést célzó a Szántó Eleázár-alapítvány 75 frtnyi kamatainak kiosztása.

Elnök ajánlatára a közgyűlés a jutalmat Csukási Fülöpnek ítéli oda az Értesítő körül kifejtett buzgóságáért.

Ezután a közgyűlés következő tiszteletbeli tagokat választja: Adler Ignác (Szolnok), dr. Mayer Armin (L.-Szt.-Miklós), dr. Löwinger Mór (Nyitra), Munk Béla igazgató (Trencsén), Szabó Károly kir. tanfelügyelő (Sopron), Schwartz Jakab (Szolnok), dr. Verédi Károly tanfelügyelő (Budapest).

Elnök: Egyesületünk régi szokása, hogy tiszteletbeli elnököt választunk. Ilyen volt Löw rabbi Szegeden, dr. Meisl, pesti főrabbi. A központi választmány elhatározta, hogy oly férfit, kit állása, befolyása, a tanügy iránti jóakarata méltóvá tesz ez állásra, dr. Kohn Sámuel (lelkes éljenzés) ajánl tiszteletbeli elnöknek.

A közgyűlés egyhangulag dr. Kohn Sámuel tiszteletbeli elnökké választja.

*) Ezek a következők: Losoncz, B.-Topolya, Makó, Kisbér, N.-Surány, Puchó, Mező-Berény, Szilas-Balhas, Ujvidék, Ócsöd, Szeged, Párkány, Cservenka, Vác, B.-Gyarmath, N.-Zombor, Erd, Apatin, Dombovár, Uj-Szivác, Ersekujvár, Máté-Szalka, Pozsony (congressusi), Ada, Heves, Kurtics és Zólyom. Összesen 27.

Ezután a régi választmány és tisztikar leköszön és következnek az indítványok.

Szontág indítványára küldöttség megy dr. Kohn Sámuelhez, hogy a megválasztásról értesitse.

A tisztikarnak, melynek mandátuma lejárt, a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet mond.

Csukási megköszöni az elnöknek és a közgyűlésnek iránta tanúsított jóakarátát, melyet szellemi működésével ezután is iparkodik majd kiérdemelni.

A szavazatszedő-bizottság bejelenti a választások eredményét, mely a következő:

Központi választmány. Elnök: Szántó Eleázár. Alelnökök: Csajági Béla és Keleti Vilmos. Pénztáros: Ózer Zsigmond. Ellenőrök: Reif Jakab, Kornfeld Gyula. Választmányi tagok: Adler Simon, Bánóczi József dr., Bak Izrael tanár, Bárány József dr., Csukási Fülöp, Halász Náthán, Lederer Ábrahám, Málnai Mihály dr., Mandl Bernát, Maislis Ferenez, Morgenstern Jakab, Révai Miksa, Tencer Pál, Tolnai I. Béla, Zsengeri Samu dr. Póttagok: Dallos Mór, Győri Adolf, Herzka Gusztáv, Schichtanz Ármin, Weber Samu.

Vidéki választmányi tagok: Auspitz Adolf, Nagyvárad. Bányai Jakab, Nagy-Becskerek. Barta Lajos, Losoncz. Baum Fülöp, Veszprém. Berger Benő, Szegszárd. Brett Mór, B.-Gyarmat. Deutsch Samu, Szeged. Erdélyi Lipót, Nyitra. Haas Ármin, M.-Berény. Hermann József, Máté-Szalka. Katz Henrik, L.-Szt.-Miklós. Klingenberg Jakab, Pécs. Krausz Salamon, Lengyeltóti. Lévai Izor, Topolya. Munk Béla, Trencsén. Neufeld Gusztáv, Érsekújvár. Neumann Armin, Arad. Rechnitz Adolf, Besztercebánya. Scheer Bernát, Baja. Schön Bernát, Győr. Schwarz Ignác, Nyitra. Schwarz Lipót, Kassa. Steinhardt Márk, Makó. Szép Lipót, Veszprém. Szontágh Jenő, Szolnok. Walder Jakab, Baja.

Szontágh a vidéki tagtársak nevében üdvözli az újra megválasztott elnököt és a tisztikart. Méltatja az elnök érdemeit, és kijelenti, hogy a vidéki társak osztatlan bizalommal, ragaszkodással és szeretettel viseltetnek az elnök iránt, és kéri, hogy úgy, mint a múltban, ezután is lankadatlan ügybuzgalommal viselje szíven az egyesület ügyeit. Isten áldását kéri az elnökre és az egész választmányra. (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

Barta: Ne feledkezzünk meg arról a hitközségről, mely csakugyan kivivta magának az első helyet ebben az országban. Hire tulment már az ország határain és Magyarország zsidósága, de különösen mi zsidó tanítók büszkeséggel mondhatjuk, hogy a budapesti izr. hitközség az első, a mely iskolai czélokra oly sokat áldozott. Ez a hitközség lépten-nyomon bizonyítja azt, és áldozatkészségéről mindannyian meggyőződhattünk. Mi vidékiek, kik most láttuk szívélyes fogadtatását és tapasztaltuk vendéglátását, mielőtt távoznánk, fejezzük ki legmélyebb köszönetünket a pesti izr. hitközségnek. (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

Elnök mélyen meghatva mond köszönetet a megválasztásért, mely oly nagy örömet okoz neki, mintha először történt volna. Fogadja, hogy míg ereje tart, szíven hordja majd az egyesület ügyeit. Hivatkozik arra, hogy az iskolakönyvek kiadását ő teremtette meg, bár — nem tagadja — idegen példa után indult. Németország több tanító-egyesülete könyvek kiadása után nem csak nagy vagyont szerzett, hanem tagjainak rendszeres nyugdíjakat is oszt. Azután elnök kijelenti, hogy ha könyveinket általánosságban befogják hozni, az egyesület

vagyona rohamosan fog növekedni, és akkor nem lesz utópia az árva-ház alapítása sem.

Következő szavakkal fejezte be beszédét: Mi készen vagyunk. Isten vezérelje önöket kedveseik körébe, családjaikhoz és gyermekeikhez.

A szünni nem akaró lelkes éljenzés és taps után a közgyűlés szétoszlott.

Morgenstern Jakob,
egyesületi titkár.

I R O D A L O M.

Magyar nyelvtan az elemi népiskola II., III. és IV. osztályai számára Komáromy Lajostól. Budapest, Singer és Wolfner kiadása. 3 kötet, ára 12 kr., illetve 20—20 kr.

A főváros és az ország legtöbb népiskoláiban már évek óta Nagy László nyelvtani gyakorló könyvei voltak használatban, melyeket Komáromy Lajos dolgozott át. E tankönyvek hibáit a tapasztalat már számtalanszor mutatta ki és e hibákat Komáromy Lajos ügyes és tapintatos átdolgozása sem tudta egészen eltüntetni, mivel nem akarta e könyveket lényegükben megváltoztatni.

Nagy örömmel fogadhatja tehát a hazai tanitóság Komáromy Lajos önállóan dolgozott 3 kötetű kis nyelvtanát (egy negyedik az V—VI. osztály számára készülöben van), mely a miniszteri tanterv tekintetbe vétele mellett a didaktika mai elveit a nyelvtanítást illetőleg valósítja meg. E könyvecskék nem száraz nyelvtani szabályokkal fogják a tanulókat megterhelni, hanem az ügyes tanító kezében örömmel használt, sikeres eszközök lesznek a helyes beszéd, az anyanyelv öntudatos begyakorlására; belőle fokozatosan és biztosan fogják a helyesírást és fogalmazást elsajátítani. A nyelvtanítás segédkönyve ez, és nem nyelvtani szabályok tárháza!

A könyvecskék 3 fokban nyújtják a II. III. és IV. osztály nyelvtani anyagát. Az első kötet a tömondat keretében a legfontosabb beszédrészeket és hangtani szabályokat tanítja; a második kötet a bővített mondat, a harmadik kötet pedig az összetett mondat keretében öleli fel mind ama nyelvi törvényeket és nyelvtani elnevezéseket és szabályokat, melyekkel a helyes beszéd, helyes írás és fogalmazás céljából egy népiskolai tanulónak megismerkednie kell.

A nyelvtanban felhasznált bő példatár az egészet gyakorlativá teszik, úgy hogy e tekintetben minden igényt fog e könyv kielégíteni. A példák összefüggő, magukban is becsesel bíró, sőt néha classicus olvasmányok és fogalmazási mintákul is szolgálhatnak ez által. A feladatok nagy száma minden oldalról világítják meg a tárgyalt anyagot, úgy hogy a gyermek érdekesen és változatosan gyakorlatilag sajátítja el a nyelvtani fogalmakat. Mindazáltal a szakaszok végén összefoglalás czimén definitiók is vannak, melyek rövidségük, világosságuk és — csekély számuk miatt könnyen lesznek elsajátíthatók, annál is inkább, mivel önkényt kifolyó eredményei a feladatoknak. Nagy segítségére lesznek a gyermeknek és tanítónak egyaránt a kidolgozási minták, melyek következetesen minden feladat után megvannak.

Ha még megemlítem, hogy a szerző jól ért ahhoz, hogyan kell világosan és érthetően a gyermekkel beszélni, elmondtam röviden a könyv jó oldalait, melyek miatt egyhamar minden hazai népiskolában örömmel fogják bevezetni.

Bátran állíthatjuk és azt hisszük a tapasztalat igazolja is majd eme állításunkat, hogy e könyv, az eddig megjelent elemi nyelvtanok között a legjobb, sőt nagyon is kimagaslik a többiek felett, a mint azt egy oly kitűnő és tapasztalt szerzőtől mint Komáromy Lajos nem is lehetett más-kép várni.

A kiadók az olcsó ár daczára, pazarul állították ki a könyvecskét, a mi a nyomást, papirost és kötést illeti, úgy hogy a külalak megfelel a kitűnő tartalomnak. M.

„Pflichten isr. Schulmänner nebst Erziehungs- u. Unterrichtslehren“
Irta Singer Izrael, gimnáziumi hittanár S.-A.-Ujhelyen. Ára 40 kr.

Ezen kitűnően szerkesztett munkában bebizonyítja szerző, hogy a modern paedagogia alapelvei és módszertanai, melyeknek megteremtőjeül Commeniust és Pestalozzit tartják, már a bibliában, talmudban és midraschban világosan benfoglaltatnak. Szorgalommal és nagy gonddalgyűjti össze szerző számos újabbkori paedagogus tanításait s kimutatja, hogy ezeket bölcs hitoktatóink már 19 századdal ezelőtt tanították, miből önként következik, hogy ezen tanítások nem újtestamentumbeliek, mint azt sokan eddig tévesen hitték, hanem már az ó-testamentumból vannak véve. Ezen állítását szerző 86 idézettel bizonyítja.

Mindazok, akik a népiskolaügygyel foglalkoznak s az iskola iránt érdeklél viseltetnek, sok szépet tanulhatnak e munkából, anélkül, hogy nagyobb paedagogiai műveket kellene olvasniok. Ugy a jelen, mint szerzőnek már 5-ik kiadást ért „Rend- és illemszabályok havi értesítővel“ czimű könyvecskéjét minden iskolabarát szives figyelmébe ajánljuk.

EGYLETI ÉLET.

— Felkérjük tisztelt kartársainkat, hogy pénzküldeményeket csak és kizárólagosan az egyesület pénztárosához, leveleket pedig minden alkalmából csak az elnökség czime alatt sziveskedjenek beküldeni; más eljárás csak zavart okoz az adminisztrációban.

Junius, julius és augusztus hónapokban fizettek tagdíjat:

Pártoló tagok:		Domber József Losoncz	2frt
Izr. hitközség, Baja	5 frt	Deutsch Salamon, Ó-Becse	2 „
Izr. hitközség, Ada	5 „	Fischer Mór, H.-Nádudvar	1 „
Dr. Neumann Ede, N.-Kanizsa	5 „	Goldstein Simon, N.-Rippény	4 „
Vitt Manó, Vác	5 „	Györki Károly, Apatin .	2 „
		Grünberger Manó, Léva	2 „
Rendes tagok:		Goldner Izidor, Léva	2 „
Anhaltzer Jak., N.-Szt-Miklós	2 „	Gottlieb Márk, Ungvár .	2 „
Abeles Jónás, Vág-Sered .	2 „	Gömöri Ármin, Kaposvár	2 „
Baumgarten Simon, Miskolcz	2 „	Herzka Izrael, Vág-Szered	2 „
Berger J. Lipót Ó-Buda	2 „	Haas Ármin, Mező-Berény .	4 „
Bérczi Fülöp, Orosháza	2 „	Hegyi Ignác, Erdő-Horváthi	2 „
Borsódi Miksa, Ürmény .	4 „	Handelsmann Leó, Szabadka	4 „
Berger Vilmos, Sárbogárd	2 „	Huszerl György, Lugos	4 „
Beer Mór, Ada	4 „	Herz Bernát, Bajsa	2 „

Jelinek Mór, Paks	2 frt	Reimann Mór, A.-Kubin	2 frt
Koralek Emil, Vág-Szered	2 „	Sproncz Ede, Vág-Szered	2 „
Kornhauser Simon, Késmárk	4 „	Strasser Ignác, Czece	2 „
Kleinwald Lipót, Ó-Becse	2 „	Szontágh Jenő, Szolnok	4 „
Kreiszler Gyula, Szakcs	1 „	Steiner Dávid, Babocsa	2 „
Klein Mór, Radosna	2 „	Steinhardt Márk, Makó	10 „
Láczér Samu, Czegléd	10 „	Steinwurtz Ign., N.-Perkáta	2 „
Ladányi Simon, Vradist	1 „	Steinberg Zsigmond Paks	2 „
Leitner Samu, Homonna	4 „	Schmolka Salam., Cservenka	2 „
Lichtenstern V., Érsekújvár	2 „	Steiner Ignác, Léva	2 „
Löwinger Bertalan, Heves	4 „	Vogl Ignác, Sz.-Fehérvár	4 „
Marczali Mór, Szigetvár	2 „	Váradi József, Gyöngyös	2 „
Mársik Fülöp, A.-Irsa	4 „	Weinberger Mór, Turzovka	4 „
Nuszbaum József, Pápa	4 „	Weiszberger Fülöp, Zalabér	2 „
Pauker Lipót, N.-Szt.-Miklós	2 „	Weisz Náthán, Lócse	3 „
Pollák Samu, N.-Zombor	3 „	Weinberger József, N.-Bicse	6 frt
Rosenberg Sánd., Cs.-Somorja	2 „		
Reich Mór, K.-Félegyháza	2 „		
			Összesen : 181 frt

Budapesten, 1889. augusztus 31-én. *Ózer Zsigmond*, pénztáros.

— A zsidó tanítói árvaházra begyűlt összeg a következő:

Reitzer Ignác, Jankovacz gyűjtése	6 frt — kr.
Pollák Samu, Zombor gyűjtése	18 „ 80 „
Az adai hitközség adománya	5 „ — „
Pfeiffer Mór gyűjtése a közvacsora alkalmából	— „ 60 „
	Összesen : 25 frt 40 kr.

VEGYESEK.

— **A központi választmány első ülését szeptember hó 19-én csütörtökön este 6 órakor fogja tartani. Napirendre kerül a titkárválasztás, a munkaprogramm és néhány kartárs segélyezése.**

— Felhívjuk kartársaink figyelmét a napokban a Lampel-féle könyvkereskedés kiadásában megjelent „**Héber nyelvtan**“-ra, melynek szerzője Stern Ábrahám budapesti középiskolai vallás-tanár. A hangtan és alaktan szabályainak rövid összefoglalása után nagyszámu paradigmák következnek; végül pedig jól összeállított szócsoportok (igék és névszók) Istenről, emberről és természetről. Érdekes az előszó, melyben szerző arról szól, miért szükséges a héber nyelv a zsidó vallásoktatáshoz. A könyv középiskolákban, felső nép- és polgári iskolákban, tanítóképző intézetekben sikerrel használható. Ára 50 kr. A könyvre később még érdemlegesen visszatérünk.

— **Hymen.** Grünblatt József, vasuti mérnök eljegyezte Széc s én Hermina kisasszonyt, az orsz. izr. siketnémák intézetének érdemes tanítónőjét, egyesületünk buzgó tagját. Fogadják a jegyesek a legszivélyesebb üdvözetünket! — Mendl Lajos, tanító-képző intézeti tanár helyben, egyesületünknek megalapítása óta rendes tagja és hosszú éveken át annak alelnöke, f. hó 15-én családi örömnapot fog ünnepelni. Legidősebb leányát, Zsófi kisasszonyt akkor adja férjhez Szende Adolf urhoz. Az esküvő déli 12¹/₂ órakor fog a dohány-utcza templomban megtartatni. Fogadják úgy a szülők, mint a fiatal házaspár a legjobb kívánságainkat e családi örömnepre, úgy a mi nevünkben, mint egyesületünk központi választmánya és általában minden egyes egyesületi tag nevében!

— **A székesfehérvári** izr. hitközség ismét felekezeti iskolát nyitott. Három tanítót alkalmazott egyelőre és örömmel látjuk Vogel kartársunkat, ki eddig mint hittanító működött a népiskola terén. Reméljük, hogy az új iskola nem sokára azt a kiváló állást fogja elfoglalni a hazai népiskolák közt, melyet a régi iskola az évek hosszú során át birt. Mi készítette a felvilágosodott székesfehérvári zsidó hitközséget e lépésre? Nincs ma ideje annak, hogy ezt a témát tárgyaljuk. Miután a „föld még is mozog“ megérkezik majd az az idő is, mikor a modern reakzionáriusokkal számolunk, akkor, ha majd lesz arról szó, mit csináltak „a felekezetenkívüli“ iskolákkal annak kezelői, akkor a Fehérvárott viselt dolgokról is szólni fog az ének. A ki előtt az orthodoxok viszonya a haladókhoz ismeretes, érdekes jelenségnek fogja találni, hogy a fehérvári orthodoxok is már inkább a haladók iskolájába küldik gyermekeiket mint a a felekezetenkívüli — katolikus iskolákba.

A közgyűlésen résztvett tanítók és vendégek névsora.

(Folytatás.)

B u d a p e s t i e k: Becher Jakab, Glatz György, Herzka János, Kondor Ignác, Krausz Lipót, Kuttner Miksa, Lefkovich Mayer, Mandl Bernát, Pollák Albin, Reisz Izsák, Stern Ábrahám, Tauszky Sámuel, Weisz Adolf, dr. Zsengeri Sámuel és leánya Irma k. a.

V i d é k i e k: Baumhorn Ede Szolnok, Blumstein Lipót Esztergom, Deutsch Ármin Csorna, Deutsch Salamon Ó-Becse, Dobozi Jenő Szentés, Ehrenfeld Miksa Vác, Fleischhacker Pál Báhony, Fleischner Lipót Beszterezebánya, Goldberg Ferencz N.-Sálló, Gockler Lajos N.-Beckerek, Haas Ármin Mezőberény, Hochberger Adolf T.-Szt.-Miklós, Holländer Áron Ó-Gyalla, Klein Márk Fogaras, Klein Ármin T.-Szt.-Miklós, Kohn Miksa N.-B.-Bajom, Krausz Ármin Csorna, Krausz Salamon Lengyeltót, Kramer Miksa Vác, Margarethen Izráel Ungvár, Marsik Fülöp A, Irsa, Neufeld Ármin Zólyom, Ornstein Salamon Jászberény, Paunz Sámuel Bonyhád, Polgár József Losoncz, Pollak Samu N.-Zombor, dr. Perls Ármin, főrabbi Pécs, Reiser László Vác, Reitzer Ignác Jankovác, Riedner Henrik, M.-Surány, Rosenblüh Mór Bánkeszi, Scheer Bernát Baja, Schlesinger Ármin Érd, Seltmann Lipót Párkány, Spitzer Adolf Apostag, Stark Mór Szenicz, Steckler Samu Baja, Steiner Ignác Léva, Strasser Ignác Czece, Szimányi Adolf Púchó, Vedres Lipót Tállja, Vitt Manó Vác, Weinberger Simon Öcsöd, Weisz Jakab Szabadka, Weisz Mór Dombóvár, Weisz Pinkász, K.-K.-Halas, Wiener Jakab Érsekújvár.

Szerkesztői üzenetek.

— N. . Hoffmann Mór N.-Kanizsán a népiskolák számára is irt egy német nyelvtant, melyet lapunk múlt számában ismertettünk. Azóta a művet behatóbban tanulmányoztuk és sokoldalú előnyeit méltatva, iskolánkba be is vezettük. Használjuk a IV., V. és VI. osztályban. A viszonyokhoz képest a 3. osztályban is használható. A mű két részből áll. Együttvéve 50 kr., külön-külön pedig 25 kr. Az első rész kezdők számára, a második haladók számára igen hasznavehető segéd-eszköz.

Kohn Arnold

SIRKŐ RAKTÁRA

V., váczi körút 14. sz. (az Andrásy-uttal szemben)

ajánlkozik mindennemű **siremlékek** elkészítésére. — A cégnek 16 évi fennállása alatt szerzett jó hírneve kezeskedik arról, hogy a t. cz. megrendelő közönségnek ugy kivitelre, valamint jutányos árra nézve meg bir felelni.

Az üzlet szombaton és ünnepnapokon zárva van.

G. Singer in Triest.

Einzig reelle, seit 17 Jahren bestehende

Bezugsquelle

von

אתרוגים, לולבים, הדסים

empfiehlt:

קרייצער	60	פער שטיק	I.	אתרוגים כשרים אלערפיינסטע נר.
	40		II.	פיינע
	30		III.	גוטע
	50			גרינע לולבים כשרים מגנות גענויא פיינסטע
	80	פער 100 שטיק 1 פל.		הדסים משולשים פיינסטע

רעפערענץ: עהרווירדען הערר אבערראכבינער רעפ. ס. מעללי-טריעסס אונד יעדע רעספעקטאבלע פירמא אין טריעסס.

Telegr.-Adresse: **G. SINGER**, Hoflieferant, **Triest**.

Vallásoktatás!

SINGER és WOLFNER könyvkereskedése

Budapest, VI., Andrásy-ut 10. sz.

kiadásában megjelent:

A zsidó hitoktatás vezérfonala kiadja a pesti izr. hitközség.
I. füzet a közös népiskolák I. és II. osztálya számára, 7. kiadás, ára bekötve .... 30 kr.
II. füzet a közös népiskolák III. oszt. számára 5 javított kiadás bek. ára 25 "
III. füzet a közös népiskolák IV. oszt. számára 5. javított kiadás bek. ára 30 "
Bibliai történet felső nép- és polgári iskolák alsóbb osztályai számára; az eredeti szöveg nyomán írta R a d ó Vilmos ára bekötve .... 50 "
Szemelvények a zsoltárokból, iskolai használatra fordították S c h ö n D. és S t e r n A., hittanások, ára .... 25 kr.
Olvasmányok a bibliából, iskolai használatára fordították és jegyzetekkel ellátták S c h ö n D. és S t e r n A. hittanások. II. rész: Próféták ára .... 60 "
Imakönyv az izraelita ifjúság számára (héber szöveg) erősen kötve ... 40 "
Mózes öt könyve (a héber szöveggel) izraelita iskolák használatára. Kiváló szakférfiak közreműködésével magyarrá fordították F ú r e d i Ignác és S t e r n Mór. 5 rész, mindegyik külön bekötve. Egy-egy rész ára 40 "
Héber A. B. C, és olvasókönyv, írta M ü l l e r Adolf, 3. javított kiadás ára bekötve 20 "

FÜREDI IGNÁCZ

(képző-tanár Budapesten, kerepesi út 6.)

az új iskolaév alkalmából szives behozatalra ajánlja következő **könyveit** :

a) iskola-könyvek :

Nyelvtani példatár , 3 kötetke (Franklin-T.), kötve	20—25 kr.
Rendszeres magyar nyelvtan „antibarbarussal“, polgári iskolák és tanítóképzők használatára (3-ik kiadás)	60 kr.
Számtani példatár , 5 kötetke, (5. kiadás), kötve	20—20 kr.
Hazai s által. földrajz , (13. kiadás, Dobrovsky és Franke), kötve	24 kr.
A magyarok története , (17. kiadás, Dobrovsky és Franke)	24 k.
Ugyanaz „németül“ is (8. kiadás, Dobrovsky és Franke), kötve	24 kr.
A természetrajz elemei , (5. és 6. kiadás), kötve	20—30 kr.
Kisebb és nagyobb világtörténet jellemképekben	40—60 kr.
Ugyanaz németül is (Lauffer V.)	50 kr.
Prakt. französische Sprachlehre , gebunden	30 kr.
Prakt. ungar. Sprachlehre , (2. Aufl.)	36 kr.
Lúchász Happ'olim , nyelvtani jegyzetekkel, füzve	20 kr.

b) másnemű könyvek :

Emil vagy a nevelésről . Irta: Rousseau J. Francziából fordította: F ü h r e r Ignác	2,40 kr.
Uj magyartalanságok betürendben	40 kr.
Első magyar Machzór (מחזור) két kötetben	2.— frt.
Teljes héber-magyar Machzór (מחזור) 9 kötetben; az első 4 kötet ára: 3 frt; tanítóknak csak	2.— frt.
Magyar-német és német-magyar zsebszótár két kötetben (sajtó alatt)	50—50kr.

———— **Rabatt 10—20⁰/₀** . ———

Most jelent meg

ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésében,
Budapestben :

תורת האמונה והמוסר

Zsidó hit- és erkölestan

középiskolai növendékek és a **család** használatára.

I. rész 70 kr. — II. rész 40 kr.

Irta :

Halász N.,

iskola-igazgató.

E művet a legilletékesebb szakférfiak véleménye alapján mint minden tekintetben sikerült és a zsidó hitoktatás terén hézagot pótlót az érdekelt körök figyelmébe a legmelegebben ajánlhatjuk.

Ifj. Nagel Ottó

könyvkereskedése

Budapest, Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában.

Bevezetésre ajánlatos népiskolai tankönyvek:

- Módszeres tornatanítás.** I. Népiskolai tornagyakorlatok, irták Horváth F. és Jubász Gy. Ára ... .. —.40
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára ... .. —.20
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára ... .. —.20
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára ... .. —.20
- A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismereteket nyújtja.
- Magyarország története** párhuzamosan **alkotmányunk vázlatával** és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Negyedik kiadás. Kemény kötésben ára. ... .. —.30
- Népiskolai számtan** I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K., kemény kötésben ára ... .. —.15
- Népiskolai számtan** II. rész, a népiskolák III. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára ... .. —.20
- Népiskolai számtan** III. rész, a népiskolák IV. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára ... .. —.20
- Népiskolai számtan** IV. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára ... .. —.40
- E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismertetésébe a vidéki gyermek látköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki iskolában különös helyén van.
- Az egyenletek** megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára ára ... .. —.40
- E könyv jövedelméből az országos tanítók árvaháza javára minden elkelt példány után tiz-tiz krajczár szerző részéről fordíttatni fog.
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N., I. Ke-
mény kötésben ára ... .. —.30
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N., II. rész. Ke-
mény kötésben ára ... .. —.25
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N., III. rész. Ke-
mény kötésben: ára ... .. —.35
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N., IV. rész. Ke-
mény kötésben ára ... .. —.35
- Zsidó hittani katekizmus** fiúiskolák részére, írta Halász N., I. rész ... .. —.36
- Zsidó hittani katekizmus** fiúiskolák részére, írta Halász N., II. rész ... .. —.30
- Zsidó hittani katekizmus** fiúiskolák részére, írta Halász N., III. rész ... .. —.42
- Zsidó hittani katekizmus** fiúiskolák részére, írta Halász N., IV. rész ... .. —.45
- Zsidó hit- és erkölcstan** I. rész középiskolák számára írta Halász N. ... .. —.70
- Zsidó hit- és erkölcstan** II. rész középiskolák számára, írta Halász N. ... .. —.40

Mutatványpéldányok ezen tankönyveknek, bevezetés céljául kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámitás mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

☛ Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen bérmentve küldetnek. ☛

Német nyelven:

- Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben,** írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás. Kemény kötésben ára ... .. —.30
- Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben,** írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben ára.... —.30

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Hochmuth Abrahám. Gotteserkentniss und Gottesverehrung als Lehr- und Handbuch zum Religionsunterricht 1 fl. 20kr.

— **Isten-ismeret és Isten-tisztelet.** A biblia és későbbi iratokon alapuló tan- és kézikönyv a vallás oktatására II-dik olcsó kiadás.... 60 kr.

— **Mózes hit- és erkölcsstan** az elemi és felső népiskolák számára. Kivonat az „Istenismeret és istentisztelet“ című vallástani könyvéből, utmutatása és felügyelete mellett készítette Szép Lipót. Kötve 30 kr.

Kapi Gyula. Dalkönyvecske a népiskola alsó osztályai számára. Második kiadás Füzve 20 kr.

Kapi Gyula. Összhangzattani gyakorlókönyv. Zeneiskolák és tanítóképző intézetek számára.
I. Füzet. Füzve 30 kr.
II. Füzet. Füzve 40 kr.

Klingenberg Jakab. Magyar nyelv- és írányt. Helyesírási és irodalmi függelékkel. A népiskola V. és VI., valamint a polgári iskola I. és II. osztálya számára. Harmadik kiadás. Kötve 50 kr.

— **Gyakorlati német nyelvtan** kezdők számára.
I. rész: 2 kiad. Kemény kötésben 25 kr.
II. „ Kemény kötésben 50 kr.

Lőw Lipót Bibliai történet. Zsidó tanulók számára. Magyarra áttette Lőw Tóbiás. Hatodik kiadás. Kötve ..... 50 kr.

Lutter Nándor. Számtani példatár a népisk. szám. 5. átdolgozott kiadás
Az I. osztály számára 20 kr.
A II. „ „ 20 kr.
A III. „ „ 15 kr.
A IV. „ „ 15 kr.
Az V. „ „ 10 kr.
A VI. „ „ 25 kr.

Szente József. Számtani szemelvények. — Ismétlő iskolások számára. Kötve 50 kr.

Valló Vilmos. Népiskolai olvasmányok a gazdasági chemia köréből. Füzve 60 kr.

Madzsar János. Magyar nyelvkönyv a német tannyelvű népiskolák számára.
I. köt.: A II. oszt. számára. 2. kiadás. Kötve ..... 30 kr.
II. kötet: A III-dik osztály számára. Kötve ..... 40 kr.
III. kötet: A IV-dik osztály számára. Kötve ..... 30 kr.
IV. kötet: Az V és VI. osztály számára. Kötve 35 kr.

Magyar olvasókönyv német tannyelvű népiskolák számára. Szerzők Bakó S. Frühwirth K., Gruber J. és Posch L. Első rész: Az írva-olvasatató tanmód elvei szerint dolgozva. I. és II. tanfolyam Negyedik kiadás. Kötve ..... 30 kr.
Második rész. III. évfolyam. Harmadik kiadás. Kötve ..... 30 kr.
Harmadik rész. IV. évfolyam. Második kiadás. Kötve ..... 40 kr.
Negyedik rész. V. és VI. évf. 50 kr.

Ziltz Mór. Hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára. Nyolczadik javított kiadás. Kemény köt. 30 kr.

— **Hittan.** Az izraelita népiskolák felső osztályai számára. — Negyedik kiadás. Kötve 40 kr.

Bánhegyi Stefan. Ungarischer Kinderfreund. Ein Lern- und Lesebuch für die mittleren und höheren Klassen deutscher Volksschulen in Ungarn. — Vierte Aufl. Cart. 60 kr.

Fibel für den Schreib-Leseunterricht von Ludwig Posch, Karl Frühwirth und Wilhelm Kund. Cart. 25 kr.

Deutsches Lesebuch für Volksschulen von Johann Polster, Karl Frühwirth, Ludwig Posch. I Theil. Zweites Schuljahr. Cart. 35 kr.

Klingenberg J. Deutsches Sprachbuch. Ein Leitfadens zur Behandlung des einfachen Satzes, mit einer Beigabe von Orthographie und Stilübungen. I. Theil. Für die dritte Volksschulklasse. Dritte verbesserte Auflage ..... 30 kr.
Für die oberen Volksschulklassen (4. 5.) Zweite verbesserte Auflage ..... 40 kr.

Lutter Ferdinand Dr. Sbirka poctovednych prikladov pre národné skoly, Tretie, dla sustavy metrickej prepracované vydanie. Preložil Frantisek Lacko.
Sväzok I. 20 kr.
„ II. 10 kr.
„ III. 10 kr.
„ IV. 15 kr.
„ V. 25 kr.

Ziltz Moritz. Glaubenslehre für die unteren Klassen der isr. Volksschulen. Vierte verbesserte Auflage. Geh. 25 kr.

— **Glaubenslehre** für die höheren Klassen der isr. Volksschulen. Dritte vermehrte und verbesserte Aufl. Geh. 35 kr.

— **Hebräische Sprachlehre** für isr. Volksschulen in zwei Cursen. — Zweit. Auflage. Geh. 40 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Magyar olvasó- és nyelvképző könyv népiskolák számára. Szerkesztették Szirmai J., Vörös S., Szilágyi J.

Az Iskolaév. „ABC-és könyv (II. kiadás) kötve 20 kr

A II. iskolaév (II. kiadás) kötve 30 „

A III. iskolaév „ „ 30 „

A IV. iskolaév „ „ 50 „

Az V. és VI. iskolaév 60 „

Deutsches Lesebuch für die Volks- und Wiederholungsschulen Ungarns. Von Jos. Szirmai, Leop. Klein, Ad. Mayer.

Das I. Schuljahr. „Fibel“, III. Auflage gebunden 25 kr.

Das II. Schuljahr II. Auflage geb. 30 „

Das III. Schuljahr II. Auflage geb. 40 „

Das IV. Schuljahr II. Auflage geb. 50 „

Das V. Schuljahr 60 „

Das VI. Schuljahr 70 „

A zsidó népiskolák számára szerkesztett kiadásból megjelentek:

A második iskolaév kötve 30 kr.

A harmadik iskolaév „ 30 „

Das zweite Schuljahr geb. 30 „

Das dritte Schuljahr „ 40 „

Das vierte Schuljahr 50 „

Szirmai József. Német nyelvképzőiskola gyakorlati példákban. Olvasás, nyelvtan és fogalmazás egyközpontú körökben

I. rész kötve 20 kr.

II. rész kötve 20 „

III. rész kötve 30 „

— **A túlterhelés és a Herbart-Zilleristák.** Füzve 20 kr.

Ballagi Károly és Nagy László. Magyarország története. Kapcsolatban az általános történelem legfőbb vonásaival. Népiskolák számára. Huszonegyedik kiadás. Kötve 30 kr.

— **Földrajz** népiskolák számára.

I. évf. vagy a népiskola 4. oszt. tananyaga. 5. kiadás. Kötve 20 kr

II. évf. vagy a népiskola 5. oszt. tananyaga. Negyedik kiadás Kötve 30 kr.

III. évf. vagy a népiskola 6. oszt. tananyaga. 3. kiadás. kötve 25 kr.

Bánhegyi és Emerichy Népiskolai tankönyv olvasmányokkal a magyar honi népiskolák mindennapi és ismétlő iskolai számára. IX. kiadás kötve 60 kr.
Tartalom: I. Embertan, II Földleírás. III. Történelem (alkotmánytannal), IV. Természetrájtan, ásvány-, növény- és állattan, V. Természetan.

Bonyhai B. Irányadó az iskolában és az életben. Erkölcsi tanulságos könyvecske. A négy kiadást ért Népiskolai jutalomkönyv című munkája nyomán, a kor igényéhez alkalmazva. Füzve 30 kr

Csukási Fülöp és Schön József Zsidó hittan a szentírás elbeszélései kapcsán az őshéber eredeti szöveg alapján a legjelesebb értelmezők és fordítások egybevetésével. Első könyv: A népiskola felső osztályai, illetve a polgári és középiskolák alsó osztály számára, II-ik bővített és javított kiadás. Füzve 80 kr. Második könyv: a polg. és középiskolák III. és IV. osztályai számára. Füzve 50 kr. Harmadik könyv: A polg. és középisk. IV. oszt. számára Füzve 20 kr.

— **Kis biblia** a zsidó ifjúság számára. Az őshéber eredeti szöveg nyomán. Két részben. I. rész kötve 40 kr, II. rész kötve 60 kr., egy vászonkötetbe kötve 1 frt 20 kr.

— **A zsidók története,** különös tekintettel a magyar zsidók történetére. Füzve 1 frt 20 kr.

Erdődi János. Földrajzi vezérfonal iskolai és magánhasználatra. 6. átdolgozott kiadás, tizenöt térképpel. Füzve 50 kr.

Erdődi János. Földrajz a népiskolák felsőbb osztályi számára. Függelékül: Történelmi képek. 5. átdolgozott kiadás. Füzve 25 kr,

Führer Ignác és Schön József. Módszeres nyelvtani példatár. Számos feladványokkal. A népiskolák 1. osztálya számára mondattani alapon. Kötve 20 kr., III. osztály számára kötve 25 kr., IV. osztály számára kötve 25 kr.

Benkő Gyula könyvkiadóhivatalában, Budapesten

a következő izraelita népiskolai tankönyvek jelentek meg s megtekintésül ingyen és bérmentve küldetnek meg a t. tanító uraknak.

תורת המקרא *Heber ABC-és olvasókönyv* szerkesztette Dr. Zsengeri Samu. Ára vászonkötésben ..... 16 kr.

חומ המשקש *Hittani hármaskönyv*, nép-, polgári- és középiskolai zsidó tanulók számára. Szerk. Dr. Zsengeri Samu.

I. rész népiskolák számára. Harmadik javított kiadás. Palaestina térképével és földrajzi vázlatával. Ára kemény kötésben ..... 30 kr.

II. rész polgári és középiskolák számára. Második javított kiadás. Ára kemény kötésben ..... 50 kr.

E mű egy csapással hódította meg az ország zsidó iskoláit. Köszönheti ezt pedig, paedagogiailag és módszerileg helyes feldolgozásának és tiszta magyarságának, mely tekintetben egyedül áll irodalmunkban.

חנוך בר מצוה *Barmiczva oktatás* izr. tanítók és tanulók számára. Szerk. Dr. Zsengeri Samu. Ára kötve ..... 60 kr.

A magyarok története életrajzi irányban. Izr. elemi iskolák V. oszt. számára írta Udvardy (Hoffmann) Gyula. Második javított kiadás. Ára ..... 30 kr.

E kis könyvecske nagyon szerencsésen valósította meg a miniszteri tanterv intenczióit, midőn a magyarok történetét folytonos összefüggésben ugyan, de egyes kidomborodó érdekes képekben adja. Tartalma olyan, hogy a gyermek nemcsak kötelességből, de saját élvezete érdekében újból és újból fogja átolvasni az egyes olvasmányokat.

Számtani példatár a népiskolák számára, írta Füredi Ignác.

A második oszt. számára 5. jav. kiad. kötve ..... 20 kr.

A harmadik oszt. számára 5. jav. kiad. kötve ..... 20 kr.

A negyedik oszt. számára 3. jav. kiad. kötve ..... 24 kr.

Az V. és VI. oszt. számára 2. jav. kiad. kötve ..... 32 kr.

E műről hazánk egyik elismert paedagogusa következőleg nyilatkozik: „Ezen könyv — ugymond — melyen a szakismeret meglátszik, hazai iskolakönyveinek egyik leg-sikerültebbjének mondható. Különös előnyére válik, hogy a benne található feladatok a gyakorlati életből merítvők; hogy a methodika és didaktika elvei szerint rendezvők: továbbá, hogy a gyermekek felfogási tehetségéhez mért, folyékony magyarságban írvák.

Elemi természetrajz népiskolák számára írta Erdős Miksa tanító. 75 képpel.

Ára kötve ..... 40 kr.

E természetrajz nem akar czélnélküli szaporítása lenni a létező hasontárgyu tankönyveknek. Az anyag feldolgozása a tantervhez hű, de új módszerű benne a mennyiben az oktatás menete hónapok szerint osztatott be, úgy, hogy minden időben a természetben épp akkor előforduló termények és állatok tárgyaltnak. A nagyszámu képek e könyvet a nézeti oktatás valóságos diszmunkájává teszi. A kiállítás szép, a nyomás nagy és tiszta

Természettan népiskolák számára írták Pollák és Sümegi fővárosi tanítók számos képpel. Ára ..... 40 kr.

Elemi mértan gyakorlati feladványokkal és számos ábrával. A népiskolák V. és VI. osztálya számára. Írta Pollák Kaim. Miniszterileg engedélyezett (17358. sz.) második kiadás. Ára kötve ..... 24 kr.

A nm. miuiszterium e tantárgyból egyes egyedül a jelen könyvet engedélyezte népiskolák számára. Joggal következtethető tehát, hogy valamennyi közt első helyen áll.

Első oktatás a földrajzban 4 osztályu elemi iskolák III. és IV. oszt. számára írta Gáspár Imre. 12-ik Miniszterileg általánosan (17.358. sz.) engedélyezett kiadás, Ára kötve..... 32 kr.

Elemi földrajz 8 osztályu elemi iskolák számára, írta Gáspár Ignác. Miniszterileg általánosan (17358. sz.) engedélyezett kiadás.

I. rész a III. és IV. osztálya számára. Második kiadás kötve ..... 24 kr.

II. rész az V. és VI. osztály számára. Ára kötve ..... 28 kr.

F két földrajz az egyedüli irodalmunkban, melyek a III. osztályra is ngertek engedélyezést. A közokt. tanács hiv. bírálata többek közt következőkép nyilatkozik róluk „Gáspár Ignác népiskolai földrajzi könyvei a legjobbak közzé tartoznak. Tartalom tekintetében és alakilag megfelelnek valamint a „Tanterv“, ugy az iskola igényeinek. S ez áll mind a három kötetről“, stb.

Ott, hol kiadványaim iskolai használatba vétetnek, a szegény tanulóknak ezekkel való ellátása kiváló gondozásom- és méltányosságomnak képezi tárgyát. Kérem ily esetekben hozzám fordulni s erről meggyőződést szerezni. Megrendelések azonban akár hozzám, akár bármely hazai könyvkereskedőhöz vagy az „ország. izr. tanítóegyesület“ főbizományosához intézendők.

osztályok szerint rendezett jegyzéke:

		Az ált. miniszt. engedély. száma
I. osztály		
Faludi J. — Szép J. , Magyar ABC és olvasókönyv, ára kötve	20 kr.	17358—1888.
Faludi J. — Szép J. , Német ABC és olvasókönyv, ára kötve	32 kr.	17358—1888.
II. osztály.		
Magyar nemzeti olvasókönyv a II. osztály számára, ára kötve	34 kr.	17358—1888.
Faludi J. Szép. J. Német ABC és Olvasókönyv, ára kötve	32 kr.	17358—1888.
Belicza J. , Magyar nyelvtani kézikönyv I. füzet a II. oszt. sz	15 kr.	17358—1888.
Faludi (Fuchs) J. Számvetési gyakorlókönyv, I. f., a II. o. sz. kötve	15 kr.	14539—1889.
III. osztály.		
Magyar nemzeti olvasókönyv , a III. osztály szám. kötve	40 kr.	17358—1888.
Faludi J. Szép J. Német olvasókönyv, II. kötet, ára kötve	40 kr.	17358—1888.
Belicza J. Magyar nyelvtani kézikönyv, II. füzet a III. oszt. szám.	20 kr.	17358—1888.
Faludi (Fuchs) J. Számvetési gyakorlókönyv, II. füzet a III. oszt. számára, ára kötve	18 kr.	14539—1889.
Hatsek Ign. Magyarország megyei térképeiből	20 vagy 30 kr.	14596—1879.
Hátsek Ign. Magyarország térképe a legújabb megyei beosztás szerint. Minden megye külön színnel színezve, ára	20 kr.	17358—1888.
Dobóczy L. , Gazdasági és kertészeti füzetek, I., az elemi fiú iskolák III. és IV. osztálya számára, ára	18 kr.	4068—1885.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek, III. az elemi leányiskolák III. és IV. osztálya számára	18 kr.	4068—1885.
IV. osztály.		
Magyar nemzeti olvasókönyv a IV. osztály számára, ára kötve	46 kr.	17358—1888.
Faludi J., Szép J. Német. Olvasókönyv, III. kötet, ára kötve	48 kr.	17358—1888.
Belicza J. Magyar nyelvtani kézikönyv. III. füzet a IV. oszt. szám.	20 kr.	17358—1888.
Faludi (Fuchs) J. Számvetési gyakorló., III. f. a IV. o. sz. kötve	20 kr.	17358—1888.
Kuttner S. , Első oktatás a földrajzban a népiskolák IV., V. és VI. osztályai számára. Teljesen átdolgozták <i>Suppan Vilmos</i> és <i>Laukó Gusztáv</i> , ára kötve	30 kr.	14539—1889.
Schwicker H. J. Geographie von Ungarn. (Német tannyelv. isk. sz.) ára kötve	40 kr.	17358—1888.
Lange H., — Dr. Cherven Fl. , Elemi iskolai atlasz, 2-ik bővített kiadás, 13 színezett lapon	40 kr.	14539—1889.
Hatsek I. Magyarország megyei térképei, úgy mint a III. oszt.-ban		14596—1879.
Hatsek I. Magyarország térképei mint a III. osztályban, ára	20 kr.	17358—1888.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek, mint a III. oszt. ban	18 kr.	4068—1885.
Vajda Pál. Szépirási minták magyar és német nyelven egybefűzve	20 kr.	25924—1889.
V. osztály.		
Magyar nemzeti olvasókönyv az V. oszt. szám. ára kötve	62 kr.	17358—1888.
Belicza J. Magyar nyelvtani kézikönyv, IV. füzet az V—VI. oszt. számára, ára	40 kr.	17358—1888.
Spitzer L. , Német nyelvgyakorló, ára	20 kr.	17358—1888.
Langraf M. , Deutsche Sprachlehre I., ára kötve	36 kr.	17358—1888.
Kuttner S. Első oktatás a Magyarok történetében. Teljesen átdolgozták Suppan V. és Laukó G. ára kötve	30 kr.	14539—1889.
Kuttner S. Erste ung. Geschichte. Bearbeitet von <i>V. Suppan</i> (Német tannyelvü isk. sz.)	30 kr.	19833—1889.
Mayer M. , Rövid alkotmánytan, ára	16 kr.	17358—1888.
Kuttner S. Első oktatás a földrajzban. A népiskolák IV., V. és VI. oszt. sz. Teljesen átdolgozták <i>Suppan Vilmos</i> és <i>Laukó Gusztáv</i>	30 kr.	17358—1888.
Lange H. Dr. Cherven Fl. Elemi isk. atlasz. II. kiadás. ára	40 kr.	14539—1889.
Hatsek I. Magyarország térképe mint a IV. osztályban	20 kr.	17358—1888.
Kuttner S. Kis Természettan. Teljesen átdolgozta <i>Suppan V.</i>	36 kr.	14539—1889.
Kuttner S. Első oktatás a Természetrájzban Teljesen átdolgozták <i>Suppan V.</i> és <i>Kozocsa T.</i> ára kötve	40 kr.	14539—1889.
Vargyas E. , Természetrájz, módszeres előadásban, ára kötve	20 kr.	17358—1888.
Kakujay K. Természetrájz, ára	60 kr.	17358—1888.
Kakujay K. Naturgeschichte, ára	60 kr.	17358—1888.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek II., az elemi fiúiskolák V. és VI. osztálya számára		4068—1885.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek IV., az elemi leányiskolák V. VI. osztálya számára		4068—1885.
VI. osztály.		
Magyar nemzeti olvasókönyv a VI. osztály számára	62 kr.	17358—1888.
Magyar nyelv, Német nyelv, Magyarok tört., Alkotmánytan, Földrajz, Atlasz, Természettan, Természetr., Gazdaságtan és szépirási minták ugymint az V. oszt.		

Megrendelések úgy a fenti általánosan engedélyezett tankönyvekre, valamint bárkinél és bárhol megjelent könyvekre és zeneművekre a legpontosabban teljesíttetnek. Teljes könyvárjegyzékek ingyen és bérmentve.

SINGER és WOLFNER könyvkereskedése,
 az orsz. izr. tanítóegyesület kiadója
BUDAPEST, Andrásy-ut 10. szám.

Elemi iskolai könyvek jegyzéke osztályok szerint csoportosítva

I. osztály.

Müller Adolf, Magyar ABC és olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	20 kr.
Müller Adolf, Héber ABC és olvasókönyv bekötve	20 "
Herzog Emil, Német ABC és olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	20

II. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	32 kr.
Komáromy, magyar nyelvtan bekötve	15 "
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	32
Hoffmann, német nyelvt. gyakorlókönyv bekötve	50 "
Mózes I. könyve, magyar fordítással bekötve (az izr. tan.-egy. kiadványa)	40 "
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	40
Schwarz Mór, számtani gyakorlókönyv II. oszt. számára bekötve	20 "

III. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	36 kr.
Komáromy Lajos, Magyar nyelvtan bekötve	15 "
Hoffmann, német nyelv. gyakorlókönyv bekötve	50 "
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	36 "
Mózes II. könyve, magyar fordítással bekötve	40 "
Imakönyv, (az izr. tanító egyesület kiadványa)	40 "
Lakits—Neiger—Kiss Áron, földrajz bekötve	30 "
Mayer—Marki, Történelem bekötve	30 "
Schwarz, számtani gyakorlókönyv bekötve --	24 "
Gönczy—Kugotovicz, (az illető) megye térképe	30 "
Hátsek, Magyarország kézitérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20 "
Hátsek, Pestmegye és Budapest és környékének térképe	30 "

IV. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 kr.
Komáromy, magyar nyelvtan bekötve	20 "
Mendl, Német olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 "
Hoffmann, német nyelv. gyakorlókönyv bekötve	50 "
Mózes III. és IV. könyve, magyar fordítás bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	80
Imakönyv, (az izr. tanító- egyesület kiadványa) bekötve	40 "
Lakits—Neiger - Kiss Áron, földrajz bekötve	30 "
Mayer—Márki, Történelem bekötve	30 "
Schwarz, számtani gyakorlókönyv bekötve	24 "
Orbók, Egészségtan bekötve	20 "
Hátsek, Magyarország isk. kézitérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20 "
Hátsek, az osztr.-magy. mon. isk. kézitérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20 "

V. és VI. osztály.

Radó, Magyar olvasókönyv bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 kr.
Mendl, deutsches Lesebuch bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	65 "
Hoffmann, német nyelvt. gyakorlókönyv bekötve	50 "
Mózes öt könyve, bekötve (az izr. tanító-egyesület kiadványa)	2
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	40 "
Lakits—Neiger—Kiss Áron, Földrajz bekötve	40 "
Mayer—Márki, Történelem bekötve	30 "
Füredi, Világtörténet	40 "
Schwarz, számtani gyakorlókönyv bekötve	36 "
Orbók, Egészségtan bekötve	20 "
Hátsek, Magyarország térképe	20 "
Hátsek, az osztr.-magy. mou. isk. kézitérképe (Singer és Wolfner kiadása)	20 "

☛ Ajánljuk mint újdonságot különös figyelmébe : ☛

Mendl, deutsches Lesebuch für die V. und VI. Klasse
Hoffmann, Német nyelvtani gyakorlókönyv.
Komáromy, Magyar nyelvtan a II. III. és IV. oszt. számára.
Füredi, Világtörténet, második kiadás.

Bevezetés czéjából mutatványpéldányt megkeresésre szivesen küldünk.

☛ Könyvkereskedésünkben kapható minden — ha itt nem is hirdetett — iskolai és tankönyv.

Schlesinger Ignác nyomdája. Budapest, rostély-utca (Károlykaszánya).